

УНИЈА

UNHCR
The UN Refugee Agency

БИЛТЕН

www.unijairl.org

Број 23-24. Год. III Београд јул-август 2006. Бесплатан примерак ISSN 1820-5531

Издавање овог билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

**БЛИЖИ СЕ ГОДИНА ДАНА ОД КАКО ЈЕ СБ УН ОДОБРИО
ПОЧЕТАК ПРЕГОВОРА О БУДУЋЕМ СТАТУСУ КиМ**

ФОРМА ИСПУЊЕНА - РЕЗУЛТАТА НЕМА

У октобру месецу, биће година дана од када је Савет безбедности (СБ) УН, одобрио почетак преговора о будућем статусу Косова и именовању Мартија Ахтисарија, на функцију специјалног изасланика који би водио преговарачки процес. Преговори у Бечу, започети почетком године, осим што су се албанска и српска страна нашле за истим столом, нису донели ништа више. И једна и друга страна, остала је на истим, различитим позицијама. Главни преговарач, бар према оценама српске стране, није. У септембру месецу, одржаће се два заседања СБ УН посвећена Косову и Метохији, што наговештава бржи расплет у решавању будућег статуса. Извесно је само једно, да, у овом тренутку, мали број људи зна какав ће он бити.

Марти Ахтисари ће представнике земаља чланица Савета безбедности Уједињених нација извести о напретку у преговорима Београда и Приштине, о техничким питањима и о једином састанку посвећеном самом питању статуса, одржаном, крајем јула, у Бечу. Шта ће стајати у Ахтисаријевом извештају још се не зна, ипак, због низа провокација изречених на рачун српске стране, неки га очекују са дозом стрепње.

ПОДСЕТНИК

Ако се вратимо годину дана уназад и подсетимо на закључке СБ УН, донете на седници у октобру месецу, непосредно по иступању амбасадора **Каиа Еидеа**, тадашњег изасланика генералног секретара УН за процену стања на КиМ, видећемо да је од њих мало шта остварено.

- Савет подстиче лидере Косова да повећају напоре на обезбеђивању примена стандарда на свим нивоима, како би "одрживе резултате" осетили сви становници Косова. Посебна пажња, за коју је потребно време, треба да буде посвећена заштити мањина, развоју даљег процеса децентрализације,

Време одлуке - Савет безбедности

стварању неопходних услова да се омогући одрживи повратак, очувању културног и верског наслеђа и промоцији помирења- писало је тада у председничком саопштењу издатом непосредно по завршетку заседања. Било би добро, ако би Ахтисари у свом извештају, апсолвирао тачку по тачку,

из наведеног председничког саопштења Савета. Тешко да ће он то да уради, али не би било лоше да га неко са српске стране подсети на то. Гледајући на постигнуте резултате, из сваког од предочених сегмената, видљиво је да ни на једном, од наведених поља, није постигнут напредак.

ИЗЈАВА УМЕСТО РЕЗУЛТАТА

А када у преговорима за које је Ахтисари задужен, по свим овим питањима, није урађено ништа, онда не чуди његова изјава "да су Срби криви као народ". Премијер Србије **Војислав Коштуница** у својој изјави Фонету потврђује ову тезу ставом да на преговорима у Бечу, 24. јула, наша делегација није могла да чује ни један аргумент у прилог независности Косова и Метохије. "Из тог ћорсокака је проистекао и овај први, за сада једини аргумент који је изнео Ахтисари. У времену које је пред нама сигурно ћемо разјаснити шта све значи тај "аргумент" Мартија Ахтисарија, да су Срби криви као народ и да је то подлога за независност Косова", истакао је Коштуница. После премијера, многи политички челници просто су се утркивали ко ће више осудити ову, без сумње, безобразну и безобзирну

У ОВОМ БРОЈУ:

**БЕОГРАД
ДИЈАЛОГ О ПРОТОКОЛУ ЗА
ПОВРАТАК (стр. 4)**

**БОСТАНЕ
УРУЧЕЊЕ КЉУЧЕВА (стр. 5)**

**ИНТЕРВЈУИ
ПЕТАР ВАСИЋ, ПРЕДСЕДНИК
СО НОВО БРДО (стр. 6)
ВЛАДИСЛАВ РАИЧКОВИЋ,
ПРЕДСЕДНИК УДРУЖЕЊА
"ОГЊИШТЕ" ПОДГОРИЦА
(стр. 10)**

**ЉУГ
ОСТАЈЕМО ОВДЕ (стр. 12)**

**МОВЉАНЕ
БОЉЕ, АЛИ ДАЛЕКО ОД
ДОБРОГ (стр. 14)**

**ПРИЗРЕН
КОМПРОМИСОМ ДО
ПОВРАТКА (стр. 16)**

**БЕОГРАД
ЦЕНТАР ЗА ХУМАНЕ РЕСУРСЕ
(стр. 18)**

**ОРАХОВАЦ
"ИДИ-ВИДИ" ПОСЕТА (стр. 20)**

**ГРАЧАНИЦА
СУСРЕТ ЖЕНА КиМ (стр. 21)**

**КОМЕНТАР
О ЈЕЗИКУ МРЖЊЕ (стр. 22)**

ОБЈЕКТИВ (стр. 23)

**ИМЕНОВАЊА
ЈОАКИМ РИКЕР, НОВИ ШЕФ
UNMIK-а
АНГЕЛИНА МАРКОВИЋ,
ИЗВРШНИ СЕКРЕТАР УНИЈЕ
(стр. 24)**

изјаву. **Душан Јањић**, политички аналитичар, за Билтен Уније потврђује да је оволика галама била беспотребна, али да у њој има и нешто добро.

ПО РЕДУ ВОЖЊЕ

На последњој седници Контакт групе, одржаној у Бечу, потврђене су раније формулисане намере, да се решење статуса Косова постигне до краја године. На састанку, коме је присуствовао и Марти Ахтисари, разговарало се о даљем "реду вожње" за преговоре о статусу Косова. Контакт група је поновила да "у потпуности стоји иза Ахтисарија у његовим посредничким напорима".

"Толико је дигнута та галама да је Влада Србије успела, можда и не желећи то, да пошаље поруку која је врло озбиљно забринула и Ахтисарија и цео свет и зато је његова портпаролка била овде. А шта је тиме индиректно рекла влада Србије? Ако ви наставите овако, Ахтисари, Рикер и остали, да нам претите, онда преузимате сву одговорност за понашање Албанаца. То значи, да смо ми, као Београд, у позицији да се привремено повучемо. Не можете више нас оптуживати за проблеме на Косову, али ћемо ми зато имати, уколико избије било које насиље, потпуно одрешене руке да реагујемо свим средствима па и безбедносним. Да ли је Коштуница хтео да пошаље такву поруку не знам, али она је послата и то је добра ствар", сматра Јањић.

ПРОЦЕС У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ

Небојша Човић, бивши председник Координационог центра за КиМ, иде корак даље. Он упозорава да преговори о судбини Покрајине галопирају ка окончању, а да су у игри многобројни негативни и неповољни сценарији. "Слутим то, на основу дугогодишњег искуства на решавању косовских проблема, али и информација које добијам од многих међународних и домаћих извора. Процес, дефинитивно и убрзано улази у завршну фазу", сматра Човић. Он иде и корак даље у својим размислима. "Ахтисари ће већ током новембра изнети да су преговори запали у ћорсокак. Да су се Срби и Албанци срели толико и толико пута, да су разговарали о томе и томе, али да, нажалост, нема никаквог помака. Дакле форма је испуњена, али резултата нема. Ахтисаријеве изјаве иду у правцу да преговори немају резултате, а да за то треба да буду оптужени Срби. Дакле, оптужиће нас као страну која опструира, која кочи и купује време, а затим ће он издиктирати свој предлог", износи своје виђење даљег развоја ситуације, Небојша Човић, наводећи да "ништа није готово док

Војслав Коштуница

се не заврши и да Србија има још маневарског простора да преокрене ствар у нашу корист". Којим потезима би то требало да се уради, Човић није одговорио. "Током преговарачке партије не треба најављивати своје будуће потезе, јер то не раде ни Албанци ни међународна заједница. Политика државног врха сада је конзистентна, чврста и аргументована", сматра Човић и наглашава да "у овом тренутку сви морамо бити хомогени и да ова и свака будућа власт нема мандат да потпише отимање 15 одсто територије".

Скупштина Србије, на захтев Владе, одржаће 12. септембра ванредно заседање, а једина тачка дневног реда је – Косово и Метохија. Конкретно, извештај о току разговора о политичком решењу будућег статуса КиМ. Посланици Скупштине Косова већ су то учинили и остали принципијелни у ставу да Косово мора бити независно.

НА МАЛА ВРАТА КА ЕУ

И док су се српски политичари бавили изјавама Ахтисарија, у чему су им несумњиво помагала и средства јавног информисања, остало је незапажено да су UNMIK и Влада Косова Европској комисији доставили Акциони план Косова за европску интеграцију. У овом документу, између осталог стоји, "да је на Косову постигнут видан напредак у слободи кретања, илуструјући то податком да се према анкети 80 процената припадника мањинских заједница осећа слободним да то чине". За лош повратак расељених окривљује се Београд, а косовска полиција је оцењена као "регионална добра прича". Терористичке нападе на кафић "Долче Вита" и поновно скрнављење гробља у Старом Грацком, наравно, нико није поменуо.

БЕЗ САГЛАСНОСТИ СА БЕОГРАДОМ

Скупштина Косова расправљала је о досадашњем току преговора о будућем статусу Косова. Поред председника **Фатмира Сејдиуа**, посланицима су се обратили и премијер **Агим Чеку** и лидери опозиције **Хашим Тачи** и **Ветон Сурои**.

Председник Косова Фатмир Сејдиу, који води делегацију Приштине у преговорима о будућем статусу Косова, рекао је посланицима да је у досадашњем току преговора приштинска делегација заступала став о независности и суверености Косова са свим правима за мањинске заједнице. Он је нагласио да у вези са питањима која су била на дневном реду бечких преговора до сада није постигнута никаква сагласност с Београдом. Премијер Агим Чеку је пред посланицима рекао да верује да ће од наредног извештаја о стању на Косову, који ће

Марти Ахтисари и Фатмир Сејдиу

средином септембра, бити размотрен на Савету безбедности, у многоме зависити исход бечких преговора. "Влада има обавезу да нађе практична и дугорочна решења за проблеме на Косову. На овај начин ми схватамо и преговоре у Бечу, који су у функцији проналажења правих решења за независну државу Косово", рекао је Чеку Лидер опозиције Хашим Тачи је обраћање Скупштини искористио и за дистанцирање од Владе. "Треба разумети да учешће опозиције у преговорима не даје Влади имунитет за осиромашивање грађана испод егзистенцијалних граница и богаћења група и појединаца из политике, везаних за организовани криминал", истакао је Тачи. У посланичкој расправи могли су се чути и захтеви за смењивање преговарачког тима, због тога, како је речено, што нико не може преговарати са Србијом, противно вољи народа Косова.

РЕЧ КОСМЕТСКИХ СРБА

Политички представници Срба из северног дела Косова, жестоко су осудили Ахтисаријеву изјаву и још једном затражили да КиМ, остану саставни део Србије. Лидери Срба у централном и јужном делу Покрајине, деле исто мишљење, али су, памтећи мартовски погром пре две године, много опрезнији у својим иступима.

"Варају се сви који кажу да ће преговори о статусу Косова да трају веома кратко. Узмите само пример једног судског процеса и видећете колико он може дуго да траје. Ово су егзистенцијална питања која не могу да се мимоиђу тако лако. Све док се сваки детаљ добро не проучи не може да се постигне споразум. Надам се да решење неће бити наметнуто. Ако би било наметнуто, мислим да то не само влада Србије неће прихватити него ни један Србин на КиМ. Било би сасвим излишно говорити о неком нашем опстанку уколико Косово буде независно. Исто овакво мишљење изнео сам и на састанку са Ахтисаријем, као један од чланова пет српских општина, али и на многим другим састанцима на којима се говорило о будућем статусу Косова и Метохије", каже за Билтен Уније **Петар Васић**, председник општине Ново Брдо у којој Срби имају тесну већину. Још одмеренију изјаву дао нам је **Борислав Вигњевић**, потпредседник СО Липљан. У северном делу овог града, где живи око 700 лица српске националности, једино се формирањем општине у којој би Срби били већина, може опстати на овом простору, сматра он. "Протекле недеље изнели смо овај предлог Мартију Ахтисарију образложивши га картама и цифрама, међутим нисам стекао утисак да су сви ови аргументи довољно размотрени. Имам осећај као да међународни посредници имају страх од преговарачког тима из

Петар Васић

СБ У СЕПТЕМБРУ ДВА ПУТА О КиМ

СБ Уједињених нација одржаће, овог месеца, два састанка о Косову. Прва седница Савета биће одржана 11. септембра у Њујорку. На том састанку биће размотрен редовни извештај генералног секретара УН о раду UNMIK-а. Чланове Савета ће о стању на Косову извести **Јоаким Рикер**, нови шеф Мисије УН на Косову. Ставоде Београда на тој седници саопштиће **Санда Рашковић-Ивић**, председница Координационог центра за Косово и Метохију.

На другој седници, најављеној за крај септембра, биће разматран ток преговора о статусу Косова. Извештај члановима Савета безбедности поднеће специјални изасланик генералног секретара УН Марти Ахтисари.

Приштине, да нешто конкретније ураде. Ми желимо да живимо и да опстанемо овде на простору Косова и Метохије, у саставу Србије са аутономијом која би имала широка овлашћења и нудила иста права свим становницима. Дакле, прича се може решити тако, али уколико се буде инзистирало на потпуној независности и уколико се то буде догодило, ми ћемо имати сасвим други начин живота. Тешко да сада може било ко рећи, какав и где ће све одвести цела ова прича. Ако бих могао то сликовито да представим, Срби на Косову и Метохији су као она колона која је ишла преко Игмана за време II светског рата. Сви смо изузетно исцрпљени и налазимо се у једној тешкој ситуацији. С друге стране Албанце видим у неким новим спортским колима, како држе квачило, које ће према потреби пребацити у виши или спустити у нижи степен, зависно како то међународна заједница буде тражила", разјашњава Борислав Вигњевић, за Билтен Уније, како он види тренутну и будућу ситуацију у Покрајини.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Неспорно је да нас очекује врућа политичка јесен, вероватно пресудна по судбину преговора о будућем статусу Косова. Наредних недеља захуктаће се дипломатске активности на свим странама. Београд најављује праву политичку офанзиву да аргументовано убеди међународну заједницу да је за Косово суштинска аутономија једина праведна и правно утемељена опција. Приштина и даље остаје на истој опцији - независност и ништа друго, док међународна заједница настоји да до краја године "скине" Косово са дневног реда. Оно што је једино сигурно, да се упркос свим провокацијама, Србија, бар према најавима њеног руководства, сигурно неће повући из преговарачког процеса.

Припремио: Жељко Ђекић

Душан Јањић

Небојша Човић

У БЕОГРАДУ ОДРЖАН САСТАНАК РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ДИРЕКТАН
ДИЈАЛОГ ПРИШТИНЕ И БЕОГРАДА НА ТЕМУ

ПРОТОКОЛ О ДОБРОВОЉНОМ И ОДРЖИВОМ ПОВРАТАКУ

Под председавањем Готфилда Кефнера (UNHCR), представници Привремених институција самоуправе Косова и Координационог центра за Косово и Метохију, разговарали су о проблемима повратка на Космет. Овом састанку присуствовали су и представници OSCE-а, дипломатских представништва, међународних организација и испред локалних невладиних организација, представник Уније.

Готфилд Кефнер
председавајући састанка

Том приликом, чланови приштинске делегације, истакли су да је нови Приручник о повратку оперативно и структурално поједностављен. Структурално сада постоје два нивоа, локални (Општинске радне групе) и централни, којим председава премијер Косова. По њиховим речима, јасно су дефинисане дужности, овлашћења, као и одговорности.

Оперативно је омогућен повратак и у месту где расељена лица то желе, а не само, као у претходном приручнику, у места претходног пребивалишта. Измењем је и критеријум за подршку повратку, приступ средствима ће бити олакшан, а радиће се и на повећању појединачних повратака. Због свега наведеног, планира се изградња капацитета општине на већем нивоу, истакли су представници приштинске делегације.

Милорад Тодоровић, потпредседник Координационог центра, истакао је да српска страна, у принципу, не подржава приручник о процедурама повратка. Сматра да је текст гломазан и да у целом приручнику Координациони центар није поменут ни у једној ставци, као ни Комесаријат за избеглице. Поред овога, ставио је примедбе и на превод на српски језик. Предложио је да се усвајање приручника одложи за следећи састанак радне групе. Поред тога, Тодоровић је предложио оснивање техничке подгрупе, која би се бавила питањем информација и оперативног деловања. Он се критички осврнуо на тренутну процедуру рада ОРГ-а, јер за сада оне не показују

ефикасност, а подржао је организацију "Иди-види" и "Иди-информиши" посета. Обавезао се да ће Координациони центар обезбеђивати документа из катастра за повратнике.

Дардан Гаши, из Министарства за локалну самоуправу ПИС Владе Косова, сложио се са изнетом констатацијом да је питање повратка хуманитарни процес. Подржао је могућност да ИРЛ сама могу одлучити у које место желе да се врате. Што се безбедности тиче, Гаши је изнео податак да је од 1 408 конвоја у пратњи полиције, "само" њих 16 каменовано, што, по њему, не представља алармантни број напада.

Куће разрушене у мартовским догађајима финансираће се из посебног буџета, истакао је он и позитивно оценио рад истурених општинских одељења, са којима се начелно не слаже, јер по његовом мишљењу, у једном мултиетничком друштву таква одељења нису потребна. Гаши је рекао да ће се разматрати предлог оснивања техничких подгрупа и оне би, сматра он, требало да имају саветодавну улогу, а преко њих би требало да иду двосмерне информације.

На састанку се говорило и о конкретним примерима повратка у насеља Љуг и Благачу у општини Исток, селу Свињаре, изградњи 70 станова у Бадовцу, четири зграде у Грачаници, а Бранислав Грбић стални секретару Министарству за заједнице и повратак у влади Косова, изнео је податак да је ово министарство за инвестиционе програме предвидело девет милиона евра. Од тога је изграђено или се очекује изградња 45 објеката у Зочишту, 90 објеката у Српском Бабушу, 25 објеката у Клинавцу, 25 у Лепосавићу, 3 стамбене зграде у Лапљем Селу, мултиетничка стамбена зграда у Пећи са 25 станова, а министарство ће подржати 200 индивидуалних повратака.

Закључујући састанак, председавајући Кефнер је истакао да би требало избегавати проблеме који се тренутно не могу решити и да обе стране треба да покажу већу флексибилност. Предложио је да техничке подгрупе добију одређени опис послова и задатака. На крају, Кефнер је изразио наду да ће протокол о сарадњи заживети и да ће се временом развијати.

Славица Милуновић

UNHCR ТИМОВИ И ЊИХОВИ ПАРТНЕРИ ПОСЕТИЛИ КОЛЕКТИВНЕ ЦЕНТРЕ И ИЗБЕГЛА И РАСЕЉЕНА ЛИЦА У ПРИВАТНОМ СМЕШТАЈУ

Теренски тимови UNHCR-а, у сарадњи са својим партнерима, обишли су избегле и расељене, у већем делу Србије. Организовани су састанци са групама, које су се разликовале по старосној и полној структури.

Тема је била текући проблеми и могућност њихових решавања. Представници UNHCR-а су од самих избеглих и расељених желели да чују који су то приоритетни проблеми и на који начин би се, из угла ове популације, ти проблеми донекле, могли решити. UNHCR жели да на основу добијених одговора усмери своје планирање за наредни период, а и да врши лобирање код владајуће структуре, како би се сви ти постојећи проблеми и потребе донекле ублажили или решили.

Један од тих састанака или фокус група, организован је у сарадњи са чланицом УНИЈЕ – "Божур", у Смедеревској Паланци, крајем јуна. У просторијама овог удружења урађене су две фокус групе. Једну групу чинили су девет мушкараца од 22 до 59 година, а разговор са њима водио је, испред UNHCR-а, Владимир Ђурко и Оливера Вукотић. Другу групу чинили су млади са Косова и Метохије, старосне доби од 16 до 21 године. Група је била мешовита, а разговор су водиле Јадранка Марић и Александра Ристић.

Славица Милуновић

ПРЕДСТАВНИЦИ УНИЈЕ У БОСТАНУ НА УРУЧЕЊУ КЉУЧЕВА НОВОСАГРАЂЕНИХ КУЋА ПОВРАТНИЦИМА

ЗА ДВА МЕСЕЦА КЉУЧ У РУКЕ

У последње време на Косову и Метохији, гради се све више кућа за индивидуалне повратнике. Средином јула, у селу Бостане, општина Ново Брдо, две породице, након два месеца од потписивања уговора, добиле су кључеве нових кућа.

Када смо у мајском броју, писали о потписивању трипартитних уговора, између корисника, општине Ново Брдо и UNDP-а о изградњи три куће у овој општини, нико од нас није био уверен да ће се испоштовати договор и да ће две од три куће бити тако брзо изграђене.

ИСПУЊЕНО ОБЕЋАЊЕ

Позив да присуствујемо свечаном уручењу кључева **Мирни Николић** и **Перси Савић** пријатно нас је изненадио. Зато смо овај догађај, осим у писменој форми за наш Билтен, забележили и камером, а прилог емитовали у емисији "Повратак".

Са представницима удружења "Срећна породица" и повратницима упутили смо се у Менделак, засеок села Бостана, на примопредају новоизграђених објеката.

После скретања са магистралног пута Приштина-Ѓњилане, након десетак километара, на путу према селу Бостане, видик вам се заустави на прелепим остацима тврђаве Ново Брдо, за коју историчари кажу да потиче из XI века. Са асфалтног, прелазимо, како неко у шали рече, на преријски пут и после неколико минута стижемо до четири куће Николића у засеоку Менделак. Боље речено до њихових рушевина.

УПОРНОШЋУ ДО КУЋЕ

Због тога нам се новосаграђена кућа која припада породици Мирне Николић учинила већом и лепшом него што заправо јесте.

Мирна, која се вратила са мајком, прича нам, да је њена осмочлана породица овде живела од скромне очеве пензије. Међутим, главни извор прихода била је пољопривреда. Породица Николић гајила је стоку и од тога се, како она каже, живело скромно. Све до ратних догађања 1999.године, када су избегли у околину Ниша. Мирна је и поред тешког здравственог стања, показала жељу и вољу за повратком, па су,

ГРАДИЋЕ СЕ ЈОШ

"Веома сам срећна што сам данас предала кључеве повратницима у општину Ново Брдо. Овај програм финансира Влада Косова. За повратничке породице обезбеђујемо помоћ и кроз социјално-економски програм у зависности од онога шта они желе да раде. До сада смо на Косову укупно изградили 340 кућа, а само у 2006. години преко 300 породица изразило је жељу за повратком. Подржали смо око стотињак породица и већина њих се уселила у своје куће. Скоро смо добили нове фондове и овакав вид изградње наставиће се до половине наредне године", каже Ева Кицлер.

захваљујући исказаној упорности, представници УНДП-а, њену породицу идентификовали као озбиљну, којој би требало створити услове за повратак-градњу куће.

"Желела бих да се захвалим донаторима, Скупштини општине и свим другима који су допринели да се ова кућа изгради. Надам се да неће бити једина у овом засеоку, јер и три околне куће, у којима су живели моји рођаци требало би да се ускоро граде. Тада ће нам бити много лакше, јер ће вероватно до наших кућа стићи и струја, вода, којих, нажалост, још увек нема", прича Мирна у ишчекивању предаје кључева.

КЉУЧЕВИ И СУЗЕ

У међувремену стижу и извођачи радова и након техничког пријема, на скроман, али свечан начин, **Ева Кицлер**, координатор UNDP-а Косово за индивидуални повратак, предала је кључеве кућа. Осим Мирне, на пријему кључева била је и њена седамдесетпетогодишња мајка Љубинка, чинило се задовољна урађеним послом.

"Обишла сам кућу и свиђа ми се како је урађена. Жао ми је што вечерас нећу моћи да спавам у њој пошто од ствари нисмо добили ништа. Још више сам тужна што, због болести, мој супруг није могао да присуствује овом догађају. Надам се да ће ускоро оздравити и, ако нам скоро доведу струју, ето нас својој кући", каже Љубинка Николић. Скромна, али од срца припремљена закуска, била је довољна да се сви присутни послуже, а потом упуте до Персе Савић, која је такође, истог дана "ушла" у своју нову кућу.

Перса Савић пред новоизграђеном кућом

"За мене ово значи велику радост. Сигурна сам да ће ускоро кућа бити опремљена и најнеопходнијим стварима, како бих могла да живим у њој. Искрено, још осећам одређену дозу страха, која ће, надам се, временом да ишчезне" једва је кроз сузе успела да прозбори Перса Савић.

Породицама који се су се вратиле, тренутно највећи проблем представља како да опреме куће, пре свега намештајем, а после како да дођу до посла. Нека обећања постоје, а према информацијама које смо добили накнадно, одређена помоћ већ им је стигла.

Забележили: **З. Маврић** и **Ж. Ђекић**

ПЕТАР ВАСИЋ ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ НОВО БРДО

НИ “П” ОД ПОВРАТАКА

- Ново Брдо, уз Штрпце, једина је општина ван северног дела Косова и Метохије, у којој већинску власт, након локалних избора 2002.године, чине представници српске заједнице. Од укупно пет хиљада становника, колико их тренутно има, њих хиљаду и сто, воде се као расељена лица. Зато поручујем, свим грађанима ове општине, да имају поверења у локалну самоуправу, а онима који желе да се врате нека то учине што пре, јер само на тај начин, и на следећим изборима, имаћемо довољну већину да формирамо своју власт - каже Петар Васић, у интервјуу за Билтен Уније.

“Општина Ново Брдо налази се на крајњем југоистоку Косова и Метохије и простире се на 92 квадратна километра. Општина је брдско-планинског карактера, неразвијена, са slabим привредним потенцијалом и лошом инфраструктуром. Због тога је основно опредељење општине изградња инфраструктурних објеката и омогућавање грађанима да на један савремен начин могу да се баве пољопривредом. Нашу

Брдо није Косово и Метохија. Ново Брдо је само део КиМ. На нашу срећу, били смо далеко од ратних жаришта, па се та целокупна ситуација није много одразила на ове просторе овде. Могу да кажем да ми нормално радимо и живимо с Албанцима. Можда је најбољи пример томе и равноправна заступљеност радника у Скупштини општине.

Али ако узмемо укупно стање, безбедност не гарантујем ја. Полиција и КФОР свакако, али ми не можемо да ставимо код сваког човека једног полицајца. Безбедност грађана гарантују институције система, а оне не раде како треба. Да ли су незаинтересоване или не могу, не знам. Понављам, ако институције не раде онда ви никад нећете имати безбедност на Косову. Ту, пре свега, мислим на то ако не ради суд, ако не ради полиција како треба, ако не раде Влада Косова као институција, председник Косова као институција, тешко неко може да вам гарантује безбедност.

А слобода кретања?

Људи се нормално крећу по општини Ново Брдо. Комуницирамо једни с другима, али то је само на територији наше општине. Не могу да кажем да је лоше стање у Ђилану и Косовској Каменици. Наши грађани иду тамо. Тргују тамо, али само у строгом центру, где су махом сконцентрисане снаге безбедности. Не

залазе ка периферији. У суштини, безбедносна ситуација је

Петар Васић у разговору са Жељком Ђекићем, уредником Билтена
(фото: З. Маврић)

перспективу видимо у производњи здраве хране и то је један од услова да грађани који живе на територији општине Ново Брдо могу да опстану на овим просторима. Перспективу општине видимо и у развоју туризма, како летњег тако и зимског, али да би се све то остварило, морају се обезбедити многи услови, инфраструктурни, привредни, а пре свих безбедносни”, упознаје нас Васић са основним параметрима општине на чијем челу се налази.

ТРГУЈЕМО С АЛБАНЦИМА

Да кренемо од основних услова. Како оцењујете безбедносну ситуацију и слободу кретања?

Одговарајући на ова и слична питања, увек кажем, Ново

НЕКАД И САД

- Рудник Ново Брдо некада је запошљавао и преко 800 радника. Имали смо и две Земљорадничке задруге које више не раде. Да не помињем и неке друге привредне објекте који су радили до 1999. године. Тада је све уништено, све је претворено у старо гвожђе, тако да би се створио неки потенцијални привредни развој ове општине мора много да се улаже – прича Васић, напомињући да је поред пољопривреде, туризам главна развојна грана, јер осим климатских услова ова општина поседује и вредне историјске споменике од којих је најпознатија тврђава - град Ново Брдо, чије се име први пут помиње још у раном средњем веку.

УВЕК НА КОСОВУ

Петар Васић, рођен је на овим просторима у селу Драганцу, 1941. године. Завршио је Вишу педагошку школу – математика, у Приштини. Радио је у Бостану, у школи, док није постао председник општине 1996. године. "Цео век провео сам овде заједно са својим грађанима, делио лоше и добро. Нисам никад напуштао Косово и не желим да га напуштам", каже Васић.

на некој задовољавајућој висини. Ако хоћете да то поткрепим навешћу, као пример, повратак неколико породица који се десио ових дана. Вероватно и оне сматрају да је безбедносна ситуација добра, јер у противном, нисам сигуран да би се вратиле.

ОМОГУЋИТИ ЕГЗИСТЕНЦИЈУ

Поменули сте повратак. Рекли сте, на почетку разговора, да једну петину становника ваше општине чине расељена лица. Како им помоћи да се врате?

Проблемима повратка бавимо се једно пет-шест година. Једна смо од првих општина која је урадила Стратегију повратка. Упркос томе, он иде споро и то неким непредвиђеним током и зато на сваком скупу истичем да нема ни слово "п" од повратка. Зашто је прошло дуго времена, а да правог повратка немамо? Не зато што ми као општина то нисмо желели или нисмо имали намеру, већ због тога што институције које се баве повратком нису биле заинтересоване да се тај повратак оствари, да буде одржив.

Како и на који начин сада те људе вратити? Није довољно само повратнику направити кућу. Ако га затворимо у четири зида, а не омогућимо му да може самостално да обавља одређене делатности или да сам за себе привређује, мислим да такав повратак нема циљ. Никад се не бих zaloжио за такав вид повратка по коме ћемо да нагомилавамо људе и да стварамо од њих сиротињу која неће имати од чега да живи.

Ко би онда требало да им помогне у томе?

Привремене институције самоуправе, УН администрација и сви они који су задужени за процес повратка. Они би требало да уложе много напора да поред изградње стамбених јединица створе и економске услове. То може бити кроз изградњу погона, малих радионица или кроз доделу одређених кредита, помоћ у пољопривредној механизацији и слично. Свако од ових грађана који се буду вратили на неки начин би могли да стичу доходак за себе и за своју породицу. То би био одржив повратак, међутим, из досадашњег искуства сматрам да заправо до повратка, ником од оних које сам навео, није ни стало. То потврђују и чињенице на терену, не само у мојој општини.

ЛОШИ ПОКАЗАТЕЉИ

Не могу се мимовићи ни општинске структуре, али ни сами расељени. Колика је жеља за повратком код њих?

Мора се признати и да је дуг период од седам година учинио своје. Да је тај повратак био годину, две по одласку, верујем да би он био много масовнији. Многи би се вратили, јер у 1999. години, на територији општине Ново Брдо, није било много уништених објеката, стамбених јединица и кућа. Већина оштећења настала је након тога. Својим учешћем у организовању "Иди-види" посета покушавамо да што више људи дође, сагледа целокупно стање и самостално донесе одлуку о повратку.

Са каквим конкретним подацима располагете о повратку у вашу општину?

За 2006. годину, концепт папиром је предвиђено да се у село Клобукар врати 10 породица Срба и две Албанаца. Бар је тако предвиђено, међутим, прошло је седам месеци, а од тога још нема ништа. Село Клобукар је највише страдало. Ту је до 1999. године, живело преко стотину српских породица са око 480 становника. Ево три године ми водимо борбу са разним организацијама да се изгради неколико десетина кућа на једном месту у Клобукару. Да то личи на једно урбано месташце, с кућама у којим ће се знати где је улица, где је раскрсница и што је најважније, такав начин градње ствара боље безбедносне услове грађанима. Урађен је и концепт папир и за Извор, Бостане и Прековце, али тамо се углавном ради о појединачном повратку.

Какву сарадњу имате са Привременим институцијама Владе Косова?

Ми морамо да сарађујемо у одређеним областима која су везана за функционисање општине. Буџет општине се добија из централне власти Косова и морам да истакнем коректну сарадњу с министром за финансије. Такође, добру сарадњу имамо и са Министарством за локалну самоуправу, као и са оним министарствима за које сматрамо да могу да помогну да свим грађанима општине омогућимо неке боље услове живота. Надам се да ћемо уз помоћ UNMIK администрације, Привремених институција Косова, али и државних органа Србије створити нормалне услове да људи не само да овде живе, него да имају од чега да живе.

НАЦИОНАЛНА И СКУПШТИНСКА ЗАСТУПЉЕНОСТ

-Општину Ново Брдо чини десет села. Три села су чисто српска, док су остала мешовита. У Бостану где је и седиште општине имамо и Роме и Србе, док у осталим селима живе Срби и Албанци, нормално разврстани по махалама. Од нешто више од пет хиљада становника 51 % је српске националности, 48 % албанске, а један проценат становништва чине Роми. Октобра 2002. године, уз сагласност Координационог центра и Владе Србије, изашли смо на изборе, знајући и ценећи да постоје реални услови и могућности да можемо да освојимо локалну власт. Да смо били у праву, сведоче резултати избора где смо од укупно 17 одборничких места освојили десет. Скупштина је вишенационална, радимо нормално и доносимо одлуке у интересу свих грађана, који живе на територији општине Ново Брдо- истиче Петар Васић.

ВЛАДИСЛАВ РАИЧКОВИЋ, РАСЕЉЕНО ЛИЦЕ ИЗ ПЕЋИ,
ПРЕДСЕДНИК УДРУЖЕЊА “ОГЊИШТЕ” ПОДГОРИЦА

Фото: Раде Јовић

СТРАНАЦ У РОЂЕНОМ ГРАДУ

- Осамостаљење Црне Горе, можда се надрастичније очитовало на мом случају. Ја ћу бити избеглица у мојој Црној Гори. Сви моји тамо су сахрањени, отац, мајка, кћерка. Тамо имам сву имовину, тамо је моје огњиште, а ја избеглица у Црној Гори. Страшно! – говори Владислав Раичковић, не скривајући сузе.

Разговарао: Милош Кончар

Приликом недавно одржаног семинара на Брезовици, на коме се говорило о учешћу расељених у процесу повратка, својим наступом и занимљивим констатацијама, **Владислав Раичковић**, некадашњи становник Пећи, сада расељено лице у Подгорици, оставио је веома упечатљив утисак.

Због тога смо га замолили да нам, на почетку разговора, каже нешто више о расељеничкој популацији у Црној Гори, као и удружењу расељених “Огњиште” из Подгорице, чији је он председник.

Према званичним извештајима Владе Црне Горе, после завршене регистрације било је 18 700 расељених. Непосредно након прогона било их је више од 30 хиљада. Можда би се требало запитати шта је са толико хиљада расељених. Верујем да нас сада нема ни 15 хиљада. Удружење “Огњиште”, основано пре седам година са седиштем у Подгорици, броји преко 2 800 расељених, од којих су 1 600 пунолетни чланови, а остало су наша деца. Наше удружење је и члан Савеза удружења на нивоу Црне Горе. Мишљења смо, да је боље да заједнички наступамо у решавању нагомиланих проблема, које можемо и брже и лакше решити заједничким акцијама.

Свако расељеништво је тешко, чини ми се ваше, у Црној Гори, још теже. Однедавно је ова Република прогласила самосталност.

Осамостаљење Црне Горе можда се надрастичније очитовало на мом случају. Ја ћу бити избеглица у мојој Црној Гори. Сви су моји тамо сахрањени, отац, мајка, кћерка. Тамо имам сву имовину, тамо је моје огњиште, а ја избеглица у Црној Гори. Страшно!

На једној конференцији рекли сте, да је према анкети, вођеној пре четири године, 81 % расељених у Црној Гори изразило жељу за повратком.

Тачан је то податак. Анкету смо водили заједно са HBO ARC и од испитаних, 81 проценат њих изразило је жељу да се врати. Једно је жеља, друго је могућност, а треће је реалност, што је, ипак, најважније у свему томе. Сигуран сам да тај проценат не би данас био толики. Прошло је седам година од нашег одласка. Стечена су нова познанства, удаје, женидбе, засновани радни односи, итд. Можда је и нека кућа направљена. Прошло је много времена и сматрам да они који управљају нашом судбином знају. Што више времена прође, мањи број људи ће се враћати, а многи, нажалост, уопште неће.

На кога конкретно мислите?

Дубоко смо уверени да наш повратак зависи од међународне заједнице. Да будем јасан и конкретан, а преносим и мишљење људи с којима сам сада у расељеништву у Црној Гори. Вратили бисмо се веома брзо кад би то међународна заједница хтела. Искрено говорећи, она то не жели. Ево седам година је прошло, а нема повратка. Податак да је у пећкој општини враћено 1,5 % расељених говори све. То је једна тако мала цифра да о њој не треба уопште разговарати. Такође, не стоји чињеница да и какав-такав повратак, који се сада врши, може створити неко мултиетничко Косово. Чињенице показују супротно. Повратак се врши онамо где су била чиста српска села. Нема повратка у мешовите средине, пре свега урбане. Нема повратка у моју Пећ. Од 15 хиљада Срба и Црногораца, вратило се, недавно, њих троје. Бројке су неумољиве, овај показатељ о повратку говори много више од свих изречених речи, одржаних састанака, семинара, дијалога...

Стални сте учесник на састанцима Радне групе за повратак у општину Пећ. Да ли има иницијатива расељених када је повратак у питању?

Сувише то иде споро. Мислим да повратак, чак ни у села, не зависи од општинских структура, чак ни од Приштине. Тако

да ја не кривим ове људе из локалне власти, које доста добро знам и не љутим се на њих. Сви наводе да је материјална страна један од водећих фактора за повратак, што је нормално за сеоске средине, где је све порушено. Али, ако говоримо о урбаним срединама, тај аргумент тотално отпада. У градовима има хиљаде станова у које не треба ни динара уложити. Тако да проблем новца и повратка у урбане средине уопште није прихватљив, јер то су станови који се тренутно користе. Можда их треба окречити и то је сав новац који се треба уложити да би се људи могли вратити у њих. Недостатак новца, када је повратак највећег броја расељених у питању, представља аргумент који стоји на климавим ногама.

Постоји и недостатак кадрова. Да ли би се повратком српских и других прогнаних кадрова покренуле фабрике, предузећа?

Не знам, али знам сигурно да у Пећи не ради ништа осим пивнице. Други комбинати и предузећа не раде. Повратком Срба и Црногораца, нормално, у сарадњи с Албанцима који су радили у тим предузећима и који су за свој посао стручни, сигурно би било боље. Тврдим, да би се многе ствари покренуле са мртве тачке. Само да ли други мисле као ја, то је друга ствар.

Осим привреде, нечег што се може обновити и поново кренути, уништене су и многе светиње на простору Ваше општине.

- Све цркве око Пећи, изузев Патријаршије, која је сачувана захваљујући италијанском контингенту КФОР-а, којима се, бар што се тога тиче, никада не можемо одужити, уништене су. Уништене цркве у Сиги, Брестовику, Белом Пољу, Витомирици, сигурно не даје добар знак за обостраном жељом за повратак. Такође и гробља, посебно у овим селима, тотално су уништена, На пећком гробљу, на коме сам био пре неколико дана, мало шта није уништено. Нема читавих споменика. Тешко је кад дођеш у свој град, а осећаш се странцем. Ништа нема што би некоме рекло, ко сврати у Пећ, да су ту некада живели Срби и Црногорци. Тужно. Када погледате око себе нема улица са српским називима, нема установа и најтужније, порушени су сви споменици народних хероја. Пећ је била центар, дала је 17 народних хероја, 1300 носилаца споменице. Ти људи, као да никад нису постојали. Рекао сам, недавно на једном састанку у Пећи, да су ти борци и Срби и Црногорци и Албанци једни с другима заједно расли, заједно за слободу гинули. Рекао сам им, немојте их мртве раздавајати.

РАСЕЉЕНИ И ИЗБЕГЛИ У ЦРНОЈ ГОРИ

Избеглички камп "Риверсајд", Беране (архива Билтена)

УРЕДБЕ И ОДЛУКЕ НЕ ПОМАЖУ

Влада Црне Горе, на својој седници, одржаној 20. јуна, донела је Одлуку о привременом задржавању статуса и права расељених, који су добили на основу Уредбе о збрињавању избеглих из 1992. године." Одлуком је прецизирано да свих 24 хиљаде избеглих и расељених лица, колико их тренутно има у Црној Гори, задржавају сва права која су имала на дан 3. јуна 2006. године. Одлука предвиђа да ће се статус тих особа решавати у складу са законом који уређује питања азила и миграција и Националном стратегијом за трајно решавање питања избеглих и расељених лица", изјавио је **Жељко Шофранац**,

црногорски комесар за избегле и расељене.

"Према онима који се одлуче за интеграцију у црногорско друштво процедура ће бити олакшана, а повратницима ћемо помоћи у њиховим правима у домицилним земљама. Питање повратка на Косово је веома сложено, поготово у садашњој фази одређивања статуса. Иако је Црна Гора постала независна држава, интерно расељени са Косова ће задржати тај статус", истакао је Шофранац.

Шофранац није опширније говорио о тренутној ситуацији расељених, која није нимало ружичаста. Пред Основним судом у Беранама, по тужби **Рајка Марковића**, новог власника 20 барака у избегличком насељу "Риверсајд", води се поступак о исељавању 200 Рома и Египћана прогнаних са Косова. Представници расељених појавили су се пред судом и рекли да они немају другог смештаја, а да се на Косово не могу вратити, јер им тамо нико не може гарантовати сигурност, запослење и миран живот. Они су о својим проблемима обавестили надлежне међународне организације које се баве питањима људских и других права избеглица. Ни у другим деловима Црне Горе ситуација није боља. Тако тридесетак косметских прогнанника у одмаралишту "Партизански пут" у Сутомору, већ годину и по дана живе без струје. Удружење "Космет" које делује на том подручју апеловало је на све хуманитарне и друге организације, да се помогне расељеним у овом избегличком кампу, јер међу њима има деце, старих и болесних. Слична ситуација је и у другим колективним центрима, а све теже живе расељени и у приватном смештају. Тешко је поверовати да ће им изменама Одлука и Уредби у самосталној Црној Гори бити боље.

ЧВРСТА ЖЕЉА МЕШТАНА КОВРАГА ЗА ПОВРАТКОМ

СИН КАО ГАРАНЦИЈА

“За разлику од мене, који стално учествујем у раду Општинске радне групе и познајем тренутну ситуацију у општини Исток, расељени у централној Србији, још увек, немају довољно поверења у институције система и тврдње да су створени безбедносни услови за њихов повратак. Да бих их разуверио, а на неки начин и охрабрио, повео сам сина да он буде један од првих повратника. Мислим да је то најбољи пример и гаранција њима, да је, по мом мишљењу, овде безбедно, а вама доказ, колика је заиста истинита наша жеља за повратком”, објаснио је, општинским функционерима Истока, повратник Алекса Питулић, разлоге што је један од првих повратника и његов син.

У мешовитом селу Ковраге, до јуна 1999. године, у 45 домаћинстава живело је преко 250 становника српске и три пута више албанске националности. Данас, Срба нема. Четворица најодважнијих мештана, отац и син **Алекса** и **Небојша Питулић**, њихов рођак **Радоје Питулић** и **Славко Николић** у пратњи **Досте Палић**, извршне директорке удружења “Завичај за повратак”, организаторке овог пута, упутили су се у Исток са циљем да трасирају пут повратку осталим расељеним лицима у ово питоמו метохиско село. Већи део путовања до Истока провели смо у друштву најстаријег члана ове екипе, 71-годишњег Радоја.

“НИКАКВИ УТИСЦИ”

Овај некадашњи узорни радник Пољопривредне задруге “Ђураковац”, прича нам да је након прогонства, заједно са супругом, тренутно боравиште пронашао у селу Подунавци, које се налази на ободу Краљева. “Осма година пролази нам у секирацији и ишчекивању повратка. Сувише смо стари да бисмо се навикли на ново боравиште и живели под туђим кровом, а још увек добро држећи да би могли, ако не комплетно обновити своје домаћинство, онда пристојно живети од рада на властитој земљи, у Коврагама”, говори Радоје и додаје да се у селу, поред већ наведеног посла, са два сина, успешно бавио пољопривредом и сточарством и како каже, лепо живео, као

Радоје Питулић с представницима UNDP-а пред срушеном кућом

и већина становника села. Био је пре две године у Коврагама, али жељно ишчекује понови долазак на своје имање. Сећања на прву посету селу још увек су присутна, а на питање какве утиске са ње носи одречно одговара: “Никакве”. Срушена кућа,

посечене воћке, необрађена земља, само су делићи његових болних “утисака”. Прича по прича и готово да не примећујемо да стижемо на административни прелаз. Након уобичајених формалности, без пратње, пут преко јужног дела Митровице и Рудника води нас до Истока. Одредиште - зграда Скупштине општине.

ЗАШТО ХОЋЕТЕ ДА СЕ ВРАТИТЕ?

У сали за састанке очекују нас општински функционери, представници UNMIK-а, OSCE-а, међународних и локалних невладиних организација. **Бедри Хасани**, потпредседник Скупштине општине и председавајући састанка, у свом излагању у начелу, подржао је овај повратак, али се запитао

Детаљ са састанка у Скупштини општине Исток

шта је са осталим повратницима предвиђеним концепт документом, по коме би требало да се у Ковраге врати око 40-ак породица. Наравно, као и на свим састанцима оваквог типа готово да је више пажње посвећено тзв. баланс компоненти. Под овим изразом подразумева се, поред изграђених објеката повратницима, заузврат одређен број кућа локалном албанском становништву, претежно социјалним случајевима. Након што је представник UNDP-SPARK програма индивидуалног повратка расељених известио присутне да се ове куће граде ван пројекта концепт документа, председавајући је рекао да то прихвата, нагласивши, да би примајућа (албанска) заједница то лакше прихватила, ако би се и овде држали принципа баланс компоненте, те да се поред пет повратничких изградњи и једна кућа албанској породици. Након прихватања овог предлога

АКЦИЈЕ

Славко Николић са представником UNDP-а

од свих присутних, Хасани је сваког од четворице повратника питао разлог због којег се враћају. На његову опаску, зашто се међу првима враћају и отац и син Питулић, а не неко од представника других породица, Алекса Питулић је имао више него уверљив одговор. "За разлику од мене, који стално учествујем у раду Општинске радне групе и познајем тренутну ситуацију у општини Исток, расељени у централној Србији, још увек немају довољно поверења у институције система да су створиле безбедносне услове за њихов повратак. Да бих их разуверио, а на неки начин и охрабрио, повео сам сина да он буде међу први повратницима. Мислим да је то најбољи пример и гаранција њима, када је безбедност у питању, а вама доказ, колика је заиста истинита наша жеља за повратком", изговорио је у једном даху, видно узбуђен, Алекса Питулић. Овакав одговор оставио је присутне без коментара, након чега је састанак завршен, а готово сви његови учесници упутили у село Ковраге.

ЗЕМЉА НА ПОКЛОН

Колона од десетак возила зауставила се у центру Коврага, тачно код девастираног имања Славка Николића. Срушене куће и помоћне зграде, готово да се више не виде од корова. Осим Николића овде нема ниједне српске куће. Свестан да ће тешко моћи да се одржи овде, у албанском окружењу, Николић је од представника UNDP-а, затражио, позивајући се

Небојша Питулић на остацима свога дома

на нови приручник о повратку, да му се кућа направи у истом селу, али на другом месту. Нову кућу Николић би изградио на земљи Алексе Питулића, коју му је овај дао на поклон. Гест

вредан пажње изазвао је велико изненађење свих присутних, али и понеку шалу. Наиме Албанац, представник једне од невладиних организација, замолио је Питулића да и њему уступи део земље, што је изазвало осмех свих присутних.

Ковраге се иначе налазе непосредно уз магистрални пут, Митровица-Пећ, а куће Питулића на неколико стотина метара од њега, на самом почетку села. Препознаје се да је ово био српски крај. Све "кабриолет" куће, шале се на сопствени рачун наши домаћини, мислећи на то да ниједна нема крова. Небојшина кућа усељена 1998. године, тотално је уништена. Само се део плоче успео одржати, остало је све савњено са земљом. Ни стара кућа његовог оца Алексе није боље прошла. Њој једва темељи да се виде. Небојша нам прича како је кућа изгледала, обилази сваки њен део. Тешко савладава нервозу. Ипак, не крије задовољство што ће му се на истим темељима правити нова кућа. Нажалост, ни изблиза онако квалитено, као што је била грађена она срушена.

ПОД ЖАЛОСНОМ ВРБОМ

Након што су представници UNDP-а, узели основне податке о разрушеним кућама, једва видљивим путем, упућујемо се разрушеном дому Радоја Питулића. Чини се да ће он имати

За успомену - заједнички снимак

мало више среће од његових рођака, јер пројектанти из UNDP тима сматрају да се његова кућа може реконструисати. Радоје обилази сваки део некадашњег имања. Упркос томе што овде више од седам година нико није био, видљиви су трагови некад лепо уређених дворишта и помоћних зграда. Најлепши утисак оставља велика жалосна врба, испод које још увек стоје делови клупе на којој су се одмарали чланови његове породице. Радосав каже да ће се он и супруга вратити одмах по реконструкцији куће, а два сина која живе у прогонству, то би, по његовим речима, урадили чим се стекну услови за економску одрживост њихових породица. Након заједничког снимка упућујемо се у Србобран, село које се налази непосредно на путу Митровица – Пећ. Тамо се по истом принципу, а у организацији удружења "Завичај за повратак", UNDP-а и ДСИ-а, вратило пет породица. Више о томе како живе и шта раде повратници у ово село у наредном броју Билтена.

Након краћег задржавања у Србобрану и размени информација о безбедносној ситуацији, полако се спремамо за повратак. Чини се као да им се и не иде. На путу према Митровици Алекса нам прича да једва чека да се врати, да "подигне имање на ноге". Пожелели смо му да то буде што пре.

Забележили: М. Кончар и Д. Палић (фото: Д. Раџић)

УПРКОС ОРУЖАНОМ НАПАДУ, КАШЊЕНУ РАДОВА И ДРУГИМ СВАКОДНЕВНИМ НЕДАЋАМА, ПОВРАТНИЦИ У ЉУГ ОСТАЛИ ИСТРАЈНИ

ОСТАЈЕМО ОВДЕ

У Љугу, насељу у метохижском градићу Исток, до 1999. године, живело је 185 домаћинстава. У јунском егзодусу, исте године, сви становници напустили су насеље и распршили се широм централне Србије. Остале су само разрушене куће. Седам година касније, они најхрабрији, вратили су се, са жељом да их обнове.

На неколико стотина метара од строгог центра Истока, изнад прелепог рибњака, простире се насеље Љуг. Нажалост, тотално разрушено. Само понеки црвени кров, још незавршених кућа, говори, да се овде живот враћа. Пред транзитном кућом у коју је пре четири месеца, уз доста потешкоћа, дошла прва група повратника с циљем да почне обнову својих домаћинстава, затичемо и **Новица Антића – Малајца**, представника насеља.

Новица Антић - представник насеља

ПРИПРЕМАМО СЕ ТРИ ГОДИНЕ

“Ми смо још 2003. године, одлучили да се организујемо и вратимо на порушена огњишта. Урадили смо концепт документ и предали га на усвајање ОРГ, али је процедура усвајања трајала доста дуго. По његовом усвајању, тражећи

Радови кренули са закашњењем

донатора представници Координационог центра и расељени Љуга, угостили су делегацију града Москве и показали им своје насеље. Након краћег времена чланови ове делегације

известили су нас да је влада Москве одобрила два милиона долара за изградњу кућа. Затим је почела је и обнова прве куће, у коју смо, након неколико дана боравка у манастиру Гориоч 7. априла, ми, први повратници у Љуг уселили”, хронолошким редом набраја Антић важне моменте који су омогућили њихов повратак.

Приликом наше посете овде се налазило десетак носилаца породичних домаћинстава. Радови на свим кућама још увек

Ничу нови темељи

нису почели. Домаћини нам кажу да има више разлога зашто је почетак радова кренуо споро. Неразрешени имовински односи, због којих општина неће да даје сагласност на потписивање уговора о изградњи и инертност извођача радова немачке владине организације THW. Одређених проблема има и са водоснабдевањем, али би тај проблем у договору са општином требало да буде брзо разрешен.

НАПАД НАС ЈЕ ОЈАЧАО

Међу повратницима затекли смо и **Милоша Перовића**, дипломираног економисту, некадашњег директора аутобуске станице, у Истоку. Иако нам се учинило да овде, у односу на пријашње стање, нема битних промена, Милош не дели такво мишљење.

“Има промена и то великих, пре свега у албанској заједници. До пре неког времена је било незамисливо да се српска душа креће градом, док је сада то готово постало нормално. То

ЗАВРШЕНО ПЕТ КУЋА

“Закључно са 31. августом, од 50 предвиђених, у изградњи је 25 кућа. Пет је завршено, а преостало је само да им се прикључи струја и вода. Осталих 20 кућа требало би да буду готове до краја октобра. Тренутно, у Љугу, борави двадесетак повратника, нема инцидената и све протиче у најбољем реду”, рекао нам је непосредно пред закључење овог броја Билтена, **Новица Антић**, представник насеља, додајући да је тренута сарадња са извођачем радова THW-ом и општинским властима у Истоку на завидном нивоу.

наравно не значи да је сигурност стопостотна, напротив. Почетком јуна имали смо оружани напад на транзитну кућу у којој смо смештени. Иако су неки мислили да ће нас тиме уплашити и да ћемо отићи одавде, преварили су се. Нама који смо овде, овај напад је још више дао вољу и жељу да завршимо своје куће и останемо да живимо у њима. Напад је извршен из неке од срушених кућа и због тога се надамо да ће оне што пре бити обновљене и усељене, а самим тим, када нас буде више, смањиће се и могућност таквих инцидената”, оптимистичан је Милош, док нам показује места на кући у којима су се куршуми зауставили.

КАШЊЕЊЕ ЗБОГ ЈЕДНОГ СЛОВА

Неизвесност, провокације и спорост при изградњи кућа битно утичу на расположење ових људи. **Ђорђе Церовић** се међу првима вратио. “Губим стрпљење, од 2. априла сам овде, а изградња моје куће никако да почне. Имао сам проблема,

Ђорђе Церовић

због једног слова у презимену, које је криво откуцано, месец и нешто дана чекао сам да се то исправи. А сада, када сам и то урадио, још не почињу са радовима. На јесен не мора да се прави, када почну кише и ветрови. Већ је довољно воде ушло у њене темеље”, љут је, с правом, Ђорђе. Ипак при помињању стварања услова за повратак осталих чланова његовог домаћинства љутњу је брзо заменио осмехом. “Имам супругу, два сина, снају, троје унучади. Стварањем услова сви ће они да се врате”, прича сасвим другим тоном, позивајући нас да наредне године поново дођемо овде у новоизграђене куће на славу или неку од других светковина којих у српском народу има доста.

НЕЋУ ДА ПРОДАМ

Док шетамо Љугом, наши домаћини нам говоре да је њихово насеље, просторно веће од читавог дела северне Митровице. Извођачке радове врше Албанци, са којима мештани, како се нама учинило, имају врло коректан однос. Шта више, рекло би се присан. Својих пет минута дочекао је и **Ивко Љушић**. Баш у тренутку наше посете велики ровокопач, припремао је терен за изградњу темеља његове куће.

Ивко угледни домаћин, показује нам где су се налазиле његове три куће, рибњак, огромни воћњак. Од свега тога није остало ништа, осим његове воље да бар део свог имања обнови. “Данас сам осетио најсрећнији минут, као када сам

Ивко Љушић

први пут све ово почео да правим, ...како да се не осећам срећан, бре. А мени моје имање није нико оставио, ни деда ни отац. Све сам ја то урадио са мојих десет прстију и уз помоћ моје породице”, искрен је Ивко. “Једва сам чекао данашњи дан. Руше ми темеље старе куће, али кад је поруше никнуће нова. А онда ће се вратити моји синови, снаја, унуче. Супруга, нажалост, неће, умрла је тамо. Нудили су ми паре да то продам, али нисам хтео. И сад могу, али не желим да продам”, самоуверен је Ивко Љушић,

ПОРУКА СА ИЗВОРА

Милош и Новица нису нам дозволили да напустимо насеље док не обиђемо, како они кажу, природне лепоте њиховог краја. Воде нас на извор изнад насеља, одакле се читав Исток снабдева водом. Нисмо се покајали, призори су заиста импресивни. При повратку са извора, где је тишину реметио само хук воде, у насељу се чује бука грађевинских машина. На старим темељима почиње изградња нових кућа....)

“Граде нове, али лепше су биле оне старе”, коментарише, са сетом у гласу, Новица Антић, док стоји на месту са кога пуца поглед на читаву источку долину.

“Људи који планирају да дођу, треба да стегну мало срце

Милош Перовић, Златко Маврић и Новица Антић на извору изнад насеља Љуг

и да се врате. Зато, с ових порушених темеља, апелујем на све Љугаше и Источане, да то учине што пре”, поручује својим сународницима Малајац.

За разлику од ове групе повратника њих ће имати ко да дочека.

Забележили: Жељко Ђекић и Златко Маврић

МЕШТАНИ МОВЉАНА, НАКОН ОБИЛАСКА СВОГ И СУСЕДНИХ СЕЛА СУВОРЕЧКЕ ОПШТИНЕ, ВРАТИЛИ СЕ СА ПОМЕШАНИМ УТИСЦИМА

БОЉЕ, АЛИ ДАЛЕКО ОД ДОБРОГ

Средином јула, мештани Мовљана, у пратњи локалних власти, по други пут након прогонства посетили су своје село. Истог дана, нешто раније, одржана је и седница Општинске радне групе на којој се говорило о могућностима повратка. Предвиђени мултиетнички дијалог у згради општине изостао је због недоласка представника албанске заједнице, али за разлику од првог пута, дојучерашње комшије, показале су изузетну коректност приликом њиховог сусрета у Мовљанима.

Забележио: **Златко Петровић***

Пре саме посете Мовљану у згради СО Сува Река, под председавањем њеног потпредседника **Витора Маркаја**, одржан је мултиетнички дијалог о могућностима повратка у ово село. Тачније, требало је да буде одржан, али пошто представници албанске заједнице из Мовљана нису дошли, састанак се свео на монолог потпредседника општине.

РЕЧ ДОМАЋИНА

Осим што нам је пожелело успешну посету Мовљану, Витор Маркај је изнео да је приоритетни циљ општине повратак у Муштуште, као и то да нису заборављена ни друга села у којима су живели Срби, али због финансијске ситуације општина тренутно није у могућности да помогне процес повратка у друге средине. Нагласио је да општина Сува Река много ради на стварању повољне климе међу становништвом, како би повратак био успешан и одржив.

Маркај је на крају додао, да оно што ће расељени Срби видети у Мовљану није пријатно, али да "морају знати да

осим што је овога пута изостављена већ нама добро позната флоскула о Сувој Реци као најслободнијој општини на КиМ, крећемо ка одредишту.

Код места званог Шара скрећемо према Речану. Пут је свеже асфалтиран. Возимо се брзо, тако да за само пет минута напуштамо Суворечке ледине и улазимо у Речане где нас на сваком кораку дочекују већ добро познати призори. Моји сапутници нагађају власнике порушених кућа. Пролазећи поред места где се налазила црква "Св. Ђорђа" и српско гробље, примећујемо да је од ње остала само мања гомила шута обрасла коровом и трњем. Тик поред ње, никао је споменик извесном албанском "страдалнику", док са друге стране пута блистају реновирана школа и албанске куће. Прелазимо мост на Топлуги, реци, по којој је и само насеље добило име. Посматрамо лепо уређено албанско гробље, реновирану џамију, која је након рата добила и минарет. Поред ње, нажалост, већ уобичајена слика српских разрушених кућа.

Контрасти, лако уочљиви, како овде тако и на читавој територији КиМ.

МОВЉАНЕ, НАЈЗАД

Напуштамо Речане и убрзо стижемо до велике стене зване Вучји камен, одакле нов пут даље води према албанском сеоцету Стара Вучина. Крећемо ка Језерским планинама. Успон је прилично велики, а асфалт 30-ак година од изградње није обнављан, па се крећемо прилично споро. На путу много рупа. Велики број потиче од нагазаних мина. С обе стране пута је густа шума, а да бисмо се осећали још неизвесније потрудио се наш сапутник Цветко, подсећањем, да су управо ту 22. септембра 1998. године, киднаповани 13-годишњи дечак из Речана, **Срећко Благојевић** и његов ујак **Бобан Матић** из Братотина (код Ораховца), када су кренули управо њему у посету. Пут нас даље води кроз широке пољане и албанско село Доња Крушица, где има мало трагова ратних разарања.

Из комбија посматрамо српске поседе (Срби из Мовљана

Мовљани, данас

је слична или готово још гора ситуација дочекала њихове комшије Албанце приликом повратка и да ће се он, али и други општински челници потудити, да у будућности већина уважава мањину". Затим је локални командир полиције изнео план обиласка Мовљана, рекавши нам, да током посете можемо слободно да разговарамо са комшијама Албанцима.

КОНТРАСТИ

Након ових уводних речи, које мени, али и осталим учесницима састанка Општинске радне групе нису непознате,

КОНЦЕПТ ДОКУМЕНТ ЗА МОВЉАНЕ

У току је израда концепт папира за повратак у село Мовљане. Овај задатак поверен је Унији, односно, њеној чланици "Глас Косова и Метохије". Према предлогу концепт документа у ово село требало би да се врати 14 породица. Очекује се да ће се концепт папир врло брзо наћи на разматрању на ОРГ Сува Река.

поседују велике парцеле земље у Крушици). Радује нас да је мало стабла крушака уништено. По њима смо били познати широм Метохије.

Крушица остаје иза нас и код места званог Слепац улазимо у Мовљане. На његовој периферији три издвојене албанске (реновиране) куће, једне од ретких које су страдале за време сукоба. Кажу да су коришћена за напад на полицију. Стижемо на узвишицу, поред албанског уређеног и ограђеног гробља, са које се све куће у Мовљану виде "као на длану". Место са кога је Мовљане често било мета напада.

ТРАГОВИ

Док се спуштамо ка центру села виде се трагови рата. Некадашња самоуслуга руинирана и запустела, преко пута ње албанска чајиница, такође. Српски кафић готово сављен са земљом, кућа његовог власника у истом стању. Уосталом као и све друге српске куће. Оближње албанске продавнице остале су углавном непромењене, као и њихове куће. Изузетак представља неколико новоизграђених и велики супермаркет у ставлу смештен на аутобуској окретници. Наш конвој се зауставља испред куће **Вучка Андрејевића**, од које је остало мање од половине. У подруму куће затиче краве, а њихов власник се одазива на молбу да отвори шталу. Пешице крећемо даље. Спуштамо се низ 200-стотинак метара дугу улицу у којој су живели Срби. Због смећа и корова сада личи на козју стазу. Улазимо у двориште браће **Спасић**. У дворишту велики стогови сена, а у кући без крова залихе сточне хране и балега. Спасићима очи пуне суза. **Шућири Кући**, општински службеник за повратак, покушава да нам објасни да су Албанци морали узурпирати српске куће, јер по повратку из изгнанства нису имали своје штале. (Пређутно прихватамо објашњење, а ми знамо какво је стање било пре). Кући каже да ће када затреба заузеле куће бити ослобођене.

МОЛИТВА

У његовој пратњи улазим у своје двориште. Ту ме пресреће један албански новинар и моли за кратак интервју. На његова провокативна питања покушавам да дам дипломатске одговоре, нарочито на последње. Да ли сам спреман да се извиним? Одговарам контрапитањем, коме и зашто? Ако има разлога,

Разговор са новинаром и општинским службеником

онда сам за обострано извињење. У међувремену видим на рушевинама наше куће брата Михајла. Запалио брикет и тамјан. Прилично потресен, позива ме да се заједно молимо за брз повратак. Поглед ми сеже ка столетним дудовима. У крошњи једног од њих чује се весео цвркул птица. Осетио сам

неку симболику у томе. "Добар ветар, плава птица", била је моја прва прочитана књига, управо испод овог стабла. Имао сам тада само седам година. Пењем се на зидине једне порушене куће да бих фотографисао остале на Бунар-махали. Узалуд. У фокусу су ми само албанске, а обилазак тог места није нам дозвољен.

СУСРЕТ С АЛБАНЦИМА

Враћамо се ка комбију и ту се састајемо с групом радозналих Албанаца. На наше изненађење неки од њих пружају руку. Разговарају нормално, питају за здравље осталих укућана. Посебно ме радује да то чини и један млади Албанац, мој вршњак. Тражимо од г. Кућија посету српском гробљу. Пристаје само да са мном пође до оближње низбрдице, с које се гробље на неких 100-ак метара, ваздушном линијом да сагледати, али

Сусрет у центру села

се нема шта видети. Обрасло у густо жбуње, ограде нема, чак ни столетних храстова. Не виде се ни споменици.

Од полиције тражимо и добијамо дозволу да прошећамо пешице кроз центар села. Застајемо испред школе "Наум Бехиларђи" (раније "Петар Петровић Његош", а још раније "Боро и Рамиз"). Није променила фасаду, али изненађује нова ограда и огромна капија са спомен бистама јединим албанским жртвама рата из овог села, **Фљорима Гашија** који је извршио самоубиство и **Фазлије Кабашија**, који је умро у затвору. Школа буди прегршт успомена. Од шесторице учесника ове посете нас тројица смо радили у њој. Поред школе је реновирана и проширена амбуланта, а испред табла са натписом, на енглеском и албанском језику, да је тај подухват финансирала влада Холандије.

И ту се наша посета завршава. Седамо у комби и убрзо стижемо у Речане, где застајемо да запалимо свеће на остацима цркве "Св. Ђорђа". Нашег водича из ДСИ-а интересује, када је ова црква саграђена. Објашњавам му да је задужбина цара Душана, дакле, стара скоро седам векова. Узима један камен са њених рушевина. За успомену, каже. Наше свеће остају да горе на камену у жбуњу, а ми се упућујемо за Суву Реку на наставак састанака ОРГ за међуетнички дијалог. Износимо утиске о посети Мовљану. Оцењујемо је успешном и тражимо да се што пре изради концепт папир за повратак у наше село. Око поднева напуштамо Суву Реку и идемо пут Ниша, Крагујевца, Младеновца и Београда, са чврстом намером да се поново, али у већем броју, окупимо у Мовљану.

(*Аутор текста је учесник "Иди-види" посете Мовљану, а осим њега, ово село 17. јула, посетили су и **Михајло Петровић**, **Цветко**, **Станко** и **Љубиша Спасић**, као и **Вучко Андрејевић**)

ПРИЗРЕНЦИ ОСТАЛИ ЧВРСТИ У СТАВУ ДА СЕ ВРАТЕ У СВОЈЕ ДОМОВЕ У
ЦЕНТРАЛНОМ ГРАДСКОМ ЈЕЗГРУ

КОМПРОМИСОМ ДО ПОВРАТКА

Након "Иди-информиши" посете, одржане средином јуна, у организацији удружења "Свети Спас", уследила је интензивнија активност на пољу повратка у уже језгро Призрена. Уз логистичку подршку овог удружења представник, одабран од стране интерно расељених лица (ИРЛ) из Поткаљаје, присуствовао је састанцима UNHCR-а и UNMIK-а у Призрену, и том приликом, по први пут после егзодуса 1999. године, добио прилику да прошета градом, види се са познаницима и присуствује званичним састанцима организованим са циљем повратка у Поткаљају.

На састанцима је анализирана протекла "Иди-информиши" посета, а говорило се и о припрема за "Иди-види" посету овом призренском насељу. Присутни су се сагласили да је било пропуста у организовању "Иди-информиши" посете и да општински званичници Призрена нису имали спремне одговоре на питања расељених.

РАСЕЉЕНИ ПОПУСТИЛИ

Негативно је оцењено пропуштање термина за две већ заказане "Иди-види" посете у групама од по 11 ИРЛ, и став ИРЛ да на предстојећу "Иди-види" посету дође искључиво свих 78 повратника, одједном. Након предочавања техничких проблема за организовање доласка овако великог броја ИРЛ, представник повратника је прихватио да са ИРЛ разговара о доласку у мањим групама. У другој половини августа месеца, уз логистичку подршку Данског савета за избеглице (ДСИ), своје домове у Поткаљаји, обишло је 39 повратника, организованих у три групе, по 13 ИРЛ. Већи број расељених је, по први пут, био у прилици да након 1999. године, обиђе град, своје домове и градско гробље. Том приликом, они су још једном изразили јаку жељу за повратком. Охрабрени почетком

БЕЗ ИНФОРМАЦИЈА

На недавно одржаном састанку учесника ОРГ Призрен, са координатором из региона и општину Призрен, учесницима ОРГ је упућена примедба да координатори, надлежни за општину Призрен нису у могућности да информишу Координациони центар о кретањима везаним за повратак у Поткаљају, јер од никога не добијају информације о њиховим активностима. Златко Маврић, извршни директор удружења "Свети Спас", изнео је на овом састанку да је Удружење организовало "Иди-информиши" посету на којој су ИРЛ из Поткаљаје одабрали свог представника, **Трајка Шемића**. Након тога, Удружење је организовало Шемићев одлазак за Призрен и прве званичне контакте са надлежним, задуженим за повратак. Касније, повратници су изразили жељу "да се сами ангажују око повратка", и нису се више јављали за помоћ Удружењу. Од друге половине јуна месеца, удружење "Свети Спас", такође нема никакве повратне информације о процесу повратка у овај део Поткаљаје

У ЈУЛУ 50 ПОВРАТНИКА ?

На седници ОРГ Призрен, одржаној августа месеца, директор Канцеларије за заједнице, **Бедрија Ејупагић**, поднео је извештај, у којем се поред осталог наглашава, да је "у јулу месецу било 50 спонтаних повратника у град". **Златко Маврић**, учесник ОРГ, изразио је сумњу да се десило толики број повратака, и затражио имена повратника, с обзиром да ни он, нити остали учесници ОРГ од стране интерно расељених, нису упознати који су то повратници. Претпоставља се да се ради о спонтаним доласцима ИРЛ, а не повратцима, али су косовска средства информисања ("Коха диторе") искористила прилику да јавност информишу о великом броју повратника у Призрен. Нико од учесника ОРГ, до дана закључења листа није добио демант, нити имена повратника.

конкретне активности на пољу повратка, на састанцима са званичницима општине, нису могли прихватити одговор да се још не назире датум почетка реконструкције, а самим тим и њиховог повратка. Разлог кашњења у реализацији програма повратка, расељени су дефинисали кроз лошу комуникацију са Координационим центром, као и slabим контактима са

Поткаљаја, август 2006. године (снимио: З. Маврић)

невладиним организацијама које у Србији раде на повратку. По речима расељених такав однос према њима, утицао је да се осете "напуштеним".

ЗНАЧАЈ

Имајући у виду историјску вредност и културну важност Поткаљаје, као и значај повратка њених становника, на састанцима са расељенима, домаћини су у призренској згради СО били: председник општине Призрен, директор катастра, директор Института за заштиту споменика културе, директор урбанизма, директор опште администрације и други. Директор Института за заштиту споменика културе обавестио

И ДАЉЕ ПО СТАРОМ

На питање ИРЛ учесника на ОРГ, ко их је представљао на званичном састанку на којем се расправљало о почетку рашчишћавања терена у Поткаљаји и планираној “Иди-види” посети, када званични представник ИРЛ из Поткаљаје, **Трајко Шемић**, није био упозанат са састанком, директор Канцеларије за заједнице информисао је присутне, да је представник ИРЛ ипак био на састанку, и именовао га. Испоставило се да учесник састанка јесте расељено лице, али није оно које је одабрано од стране повратника у Поткаљају, нити је о састанку и договорима са састанка информисао икога. По свему судећи, представљао је само себе.

је присутне да је завршена комплетна процена историјских зона, те да очекује да ће комплетни развојни и регулативни план бити завршен у септембру месецу. Концепт папир за овај део Поткаљаје, усвојен на Општинској радној групи, урадила је немачка невладина организација ASB. Наредни кораци су комплетирање документације потребне за реконструкцију и тражење донатора.

ПОСЕТА ИПАК У ФАЗАМА

Активности везане за повратак у Призрен у августу месецу интензивније су биле и по питању Концепт папира поднетог од стране удружења “Свети Спас”. Са циљем што скоријег обезбеђења средстава за почетак реконструкције и повратак у Призрен, Удружењу је предложено да Концепт папир редукује и уместо предложених и на општинској радној групи усвојених 30 породица, реализацију овог Концепт папира отпочне повратком 15 породица. Изградњом 10 порушених кућа и реконструкцијом пет домаћинстава са мањим оштећењима. Након редуковања пројекта, уследио је други састанак на којем је буџет ревидиран. Након урађених ургенција, средства за реализацију овог пројекта требала би да се брже изнађу.

САМО ПЛАНОВИ

Концепт папир “Светог Спаса” је у првој фази предвиђао повратак и реконструкцију за 30 породица. Сада је тај број сведен на 15. Након дужих активности и планирања повратка у ову урбану средину, процењено је да би због безбедности повратника реконструкција требала да се одвија у делу града познатом као Поткаљаја. Овим Концепт папиром предвиђа се обнова и реконструкција кућа у потезу од Дома синдиката-биоскопа Радник, до Потокмахале. Објекти предвиђени за реконструкцију налазе се иза Саборне цркве Светог Ђорђа, и чиниће целину са већ поменутом реконструкцијом 78 кућа уништених у мартовском погрому 2004. г.. Проблем у реализацији пројекта представља величина порушених објеката, у којима је живело више породица. Због ограничених средстава, вршиће се реконструкција мањих целина. Предвиђа се да куће од планираних средстава буду покривене, а финализираће се само први спрат објекта. Повратници ће имати заједничку просторију предвиђену за дружење, договарање и планирање одрживости. Као и остали Концепт папири, и овај предвиђа како појединачне грантове за самоодрживост

ОПШТИНА ПРЕСЕЉЕНА

Све службе СО Призрен, пресељене су, у јулу месецу, у нову зграду у центру града. Од сада, заинтересовани потребне документе могу добити у згради општине, која се налази у здању које Призренци знају под именом Зграда округа, или Нови Банкос

повратника, тако и средства за стварање услова за заједнички рад и одрживост.

Најгоре од свега је што се и ова година заснива само на плановима, без средстава потребних за реконструкцију. Протиче без повратника који очекују стварање услова за повратак.

Припремио: Златко Маврић

НИСАМ ЗАДОВОЉАН

Своје утиске о посети Призрену, Поткаљаји и својој кући, изнео је **Звонко Станковић**, сада расељено лице са привременим боравком у Београду.

“Био сам у другој групи од 13 расељених лица заинтересованих за повратак. Све похвале ДСИ-у на логистици. Остало је све по старом. Разочаран сам одласком. Као, општински званичници желе да се вратимо, а на томе, уствари, ништа не раде. Кућа ми је у очајном стању, а желим да се вратим. Живим приватно, не могу више.

Нисам задовољан састанком, послали су службенике задужене за повратак-неалбанце. Председник нас није удостојио, а без његове сагласности и јаке воље, ништа се не може учинити. Од 1999. године у расељеништву је умрло 45 Роткаљајаца. Ако се још одуговлачи са повратком, ко ће се вратити ? Нисмо жељни ничега, али нас нису понудили ни водом, а ми смо њих у Београду домаћински дочекали. Иако је Поткаљаја разрушена, није им сметало да промене имена улица. Остала је само улица Димитрија Туцовића. Све су остале добиле имена Албанаца. То ми тешко пада. Али, и поред свега, оптимиста сам. Поштујем жељу бивших комшија и пријатеља Албанаца којима често у Београду излазим у сурет, а који ме убеђују да има суживота и да се вреди вратити” каже нам у једном даху Звонко Станковић, уочи закључења листа.

У ПОСЕТИ УДРУЖЕЊУ “ЦЕНТАР ЗА ХУМАНЕ РЕСУРСЕ”, ЧЛАНИЦИ УНИЈЕ

ДА НЕ ШТЕТИ НИКОМЕ

“Центар за хумане ресурсе” Београд је невладина организација, која окупља углавном ромску популацију. Осим, што се у својим програмским активностима бави питањима сиромаштва, мултиетичности и поштовања мањинских права Рома, Центар није заборавио ни на проблеме својих сународника, расељених са КиМ.

Екипа Билтена упутила се на периферију Београда, према унапред планираном обиласку једне од чланица Уније. Кривудаџим улицицама Котежа, крећемо ка насељу “Сутјеска”. На самом крају пута, чује се бука из једне од радионица. Испред ње, чека нас **Раде Ђирић**, координатор Центра за хумане ресурсе.

Раде Ђирић са експонатима испред радионице

И док колега Златко, својом камером “хвата” кадрове из механичке радионице, започињемо разговор са нашим домаћином. Каже да се Центар бави развојем заједница и изградњом мултикултуралности и унапређења положаја националних мањина. Циљна група која провејава у Центру су Роми, односно ромска заједница. Међу њима, истиче Ђирић,

ПОВРАТАК У САРАДЊИ С ПАРТНЕРИМА

Поред радног оспособљавања расељених, радимо на стварању услова за повратак. Однедавно смо и пуноправни чланови Уније-Савеза удружења расељених лица, тако да у сарадњи са осталим чланицама ове мреже очекујемо да ћемо неке ствари око повратка Рома на КиМ покренути с мртве тачке. С неким нашим капацитетима и уз помоћ партнерских организација, мислим, да можемо да одговоримо потребама које стоје пред нама. Све активности које центар реализује покушавамо да синхронизујемо и прилагодимо по ономе, “да не штети никоме”. Водимо се том неком идејом да људи једноставно морају да уложе максимум себе да би код другог тражили оно што му недостаје. На тај начин покушавамо и да развијамо партнерске односе са другим невладиним организацијама, које се баве сличним проблемима”, каже Раде Ђирић

најпрепознатљивији, као најризичнија група су расељени Роми с Косова и Метохије.

ЛИЧНА ДОКУМЕНТА-ОСНОВНИ ПРОБЛЕМ

“На територији општине Палилула, где Центар реализује своје активности, живи око 4 500 Рома расељених с КиМ. Смештени су у нехигијенским и неформалним насељима.

Основни проблем који их окупира су лична документа, због којих не могу да остваре никаква права. Задње три године, како би се овоме нашло решење, урадили смо низ акција.

Полазници курса у акцији

Нажалост, не можемо рећи да смо задовољни резултатима, али само указивање на то, за ове људе значи много. Наиме, познато је да и расељени са свим документима тешко остварују своја права, а онима без њих, још је теже. Да ствар буде тежа, лица без ваљаних папира све је више. Рађају се деца која, опет, нигде нису евидентирана, управо због не поседовања докумената

Млади вариоци

њихових родитеља”, прича Ћирић, додајући да је Центар понудио одређена решења и да се нада да ће држава Србија имати разумевања и начелно прихватити понуђена решења, како би статус ових људи почео да се побољшава. Није то једини проблем са којим се сусреће ова популација. Мали број ромске деце, поготово оне која су стигла са КиМ, похађа школу. Препознавши проблем, Центар је на свој начин покушао да га, ако не реши, оно ублажи.

РАДНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ

“Покренули смо један пројекат оспособљавања младих ван образовног система, где су, између осталих, заступљена и расељена лица, која не иду у редовну школу.

Покушали смо, колико нам наше могућности дозвољавају, да урадимо један модел радног оспособљавања, који ћемо касније да предложимо одређеним министарствима, да по

Сами Касуми, најмлађи полазник

том моделу они покушају да направе један системски приступ решавању проблема деце која су ван образовног система. Она би се по једном моделу мајстор- шегрт оспособљавала за одређене делатности, које ће им касније помоћи или да покрену неку своју фирму, или се запосле код послодавца. За сада је тим пројектом обухваћено и петоро расељених. Нажалост, поред тога што воле да раде, они морају да нешто и привређују како би преживели. И ту се ствара проблем, који се очитује у нередовности похађања курса. Тај проблем сиромаштва и радног оспособљавања, и уопште образовања, мора боље да се укомпонује, како би они могли ући у систем и оспособити се за одређени посао”, сматра Ћирић.

ДОБРИ ШЕГРТИ

Са **Мирјаном Арсић**, замеником координатора Центра, упућујемо се у радионицу. Објашњава нам да се полазници радног оспособљавања обучавају за послове бравара, ковача, лимара. “Тренутно имамо 30 полазника и приметно је да сви они имају жељу да изуче занат. Осим тога, сматрамо да је врло битно и само њихово физичко присуство овде, јер тиме смо их, на неки начин, склонили са улице”, истиче Мирјана. Полазници курса имају солидне услове за рад. Уредно одевени у комбинезоне, на којима је видљив лого Центра, изгледају више него пристојно. Тако се и понашају. **Сами Касуми**, један од најмлађих полазника, каже да је за четири месеца, колико ово образовање траје, научио бушење, варење, турпијање, сечење лима, ковачку ватру и све друго што од њих захтева

РЕПОРТАЖА

Бајрам Мухари код ковачке ватре

мајстор. За ковачком ватром затекли смо **Бајрама Мухарија**. Добро се сналази са алатима и сматра да ће му ова сазнања помоћи да, приликом запошљавања, избегне оне најтеже послове. Бајрам је овде стигао пре седам година заједно са седморо браће, две сестре, оцем и мајком.

ТЕЖАК ХЛЕБ “ОД КАНТЕ”

Пошто живи недалеко од радионице, позива нас да видимо услове у којима борави његова многобројна породица. Испред мале настамбе, од две просторије, у дворишту пуном сакупљеног отпада, чека нас мајка **Садета** и млађи

Садета и Џафер Мухари

брат **Џафер**. Садета нам прича да нико од њих нема личних докумената. Живе од данас до сутра. Сналазе се како знају и имеју. Преживљавају како она каже “од канте”. Син Џафер, седећи поред ње додаје да се тешко запослити и враћа нас на већ поменути проблем, немања докумената. Без њих нема посла, бар не оног боље плаћеног. А док се не дође до папира, преостаје им сакупљање алуминијума, бакра и већ поменуте “канте”. У овом времену тешко и мучно.

Полагано одлазимо од Мухарија, са чудним осећајем немоћи да се помогне. Раде Ћирић, који се такође упутио са нама до ове породице, каже да је то само један од хиљаде примера како живе расељени Роми. Поново истиче проблем докумената. “Знам да својим радом угрожавају животну околину, али то им ствара хлеб за сутра”, констатује Ћирић.

Текст: Ж. Ђекић, Фото: З. Маврић

АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА "ЈУГ" НА ОДРЖИВОМ ПОВРАТКУ

ЗАСТУПАЊЕ И ЛОБИРАЊЕ

У оквиру пројекта **Заступање и лобирање за одржив процес повратка на Косово**, који финансира КИП/ДРЦ из Приштине, невладина организација "ЈУГ" је од 15. до 17. јула организовала тродневни тренинг у јужном делу Митровице.

ЦИЉЕВИ ТРЕНИНГА

Тренинг је организован с циљем изградње капацитета корисника у области заступања и лобирања кроз повећање капацитета општина да учествују у процесу повратка, стварајући процедуре које су одговарајуће и од значаја за процес повратка и реинтеграције. Други циљ овог пројекта се односио на повећавање одговорности НВО-а, од стране КИП-ове мреже према корисницима и донаторима у пројекту повратка и реинтеграције на Косово.

На тренингу је било присутно укупно 36 учесника са унапред селектованих локација у Србији и на Косову, на којима раде КИП партнери.

Међу присутним учесницима били су представници расељених лица, повратника, примајуће заједнице, општински представници из Истока и Србице, као и НВО представници КИП-ове мреже НВО-а са Косова и из Србије (укупно њих 13). Учесници из Србије селектовани су са следећих локација: Краљево, Крагујевац, С.Паланка, Београд, док су учесници са Косова селектовани са локација: Митровица (јужна и северна), Клина, Призрен, Исток, Србица и Пећ. Главни критеријум за

одабир учесника одржаног тренинга било је подручје рада КИП-а и његових партнера, чланица КИП мреже. Сви учесници су истовремено били и представници одређеног подручја где је до сада рађен повратак у оквиру КИП програма.

ОРГАНИЗАЦИЈА ТРЕНИНГА

Програм тренинга је, према унапред припремљеној агенди, организовала и водила организација МДА (Агенција за менаџмент и развој) из Приштине. С обзиром да је у питању агенција која се дуго година професионално бави овим послом, успели су да за три дана трајања тренинга, ураде успешну едукацију учесника. Као најбољи показатељ њиховог успешног рада је изузетно добра оцена коју су на крају добили од учесника.

У току тренинга, МДА је била изузетно задовољна учесницима. Од изузетног је значаја да учесници одмах почну са применом вештина и знања која су стекли током тренинга у његовим активностима у процесу одрживог повратка на Косово.

МДА је кроз свој извештај написан након тренинга предложила да се представници у блиској будућности обуче у следећим областима: пројектни менаџмент, праћење општина и мрежне вештине, с обзиром да су истакли значај ових области као веома важан за њихову делатност.

Ивана Марковић

ОРАХОВАЦ - "ИДИ-ВИДИ" ПОСЕТА

На иницијативу удружења "Југ" из Краљева, а на захтев расељених лица која живе широм Србије, у организацији Данског савета за избеглице 31.07-1.08. одржана је "Иди - види" посета граду Ораховцу. Била је то прилика да 13 учесника посете и обиђу своје куће, станове и прошећају градом. У посети је учествовао и Александар Грковић, извршни директор организације "Југ", који је најзаслужнији за реализацију ове посете, одржане после вишемесечних преговора и детаљне организације.

И. Марковић

ГДЕ СЕ ЖЕНЕ СРЕТНУ - ТУ НАСТАЈЕ ДОГОВОР

У порти манастира Грачаница, у време видовданских манифестација, жене из различитих крајева Косова и Метохије излагале су своје ручне радове. Окупљене у Удружење пословних жена "Авенија" многобројним гостима показале су прелепе тканине, везене и хеклане радове. Из Гораждевца су стигле **Милунка Букумирић** и **Мирослава Симоновић**, из Косовске Митровице је дошла **Мила Милетић**, а **Весна Маниташевић** и **Славица Ђурић** из Велике Хоче. Своје радове излажу и **Боса Славић**, која је добила награду за хеклање и **Јелена Аксић**, чији су ткани радови награђени. Мила Милетић је на свом делу импровизованог штанда, између осталих радова, изложила и прелеп столњак који је награђен првом наградом за вез. Награде "Јефимија" обезбедила је **Гордана Ђорић**, председница удружења "Авенија". Она је овим женама омогућила да своје радове прикажу и пред бизнисменима наше дијаспоре у Манаковој кући у Београду.

Гордана Ђорић је традиционално и домаћица гошћама из удаљених места Метохије. Девет жена преспавало је у њеној кући. Ту је и Борка која ради у Бриселу у Европској унији. Док друге жене ћаскају, она до дубоко у ноћ ради за компјутером.

За доручак се пеку пите. Весна и Мила послују око шпорета.

Друга кува кафу док Гордана пакује хочанско вино и шарски сир који ће се понети за Београд. Наравно, не бисмо биле косовске жене, ако не бисмо размениле рецепте. Славица из Хоче прича како она прави флију испод сача и питу препећ. Ја флију печем у електричном шпорету. Закључујемо да је и она једнако добра.

Прича је зачињена осећајем тескобе у коме живе и раде ове жене. У Хочи има око сто деце, четрдесетак њих путује у Ораховац у средњу школу, а за порођај долазе у Грачаницу или одлазе за Косовску Митровицу. Деца немају разоноду, а мајке немају могућности да им пруже много тога. Ипак, не напушта их ведар дух и оптимизам. На скромном летку удружења жена из Велике Хоче "Руковање" написано је: "Наше Удружење је настало из потребе да сачувамо нашу традицију; наше осмовековно благо, наше цркве, наше винограде, наше обичаје и ручне радове. Ово је наш начин борбе за остатак и опстанак!"

На разстанку имамо осећај као да смо се читавог живота познавале. Договарамо, да за Михаљдан будемо гости жена из Велике Хоче и да у нове активности кренемо заједно.

Радмила Вулићевић

НОВИНАРИ КОСОВСКИХ МЕДИЈА У СРБИЈИ

У оквиру заједничког програма амбасаде САД-а у Београду и америчке канцеларије у Приштини, прошле године новинари српских медија боравили су у радној посети Косову и Метохији. Новинари из Приштине (РТК Косово, КТВ, ТВ 21 и листова "Коха Диторе" и "Зери") 21. 22. и 23. јуна ове године посетили су Србију.

У оквиру посете новинари су се сусрели са **Борисом Тадићем** председником Србије, представницима међународне заједнице, америчке амбасаде, колегама новинарима из Београда, као и са три породице расељених са Косова и Метохије. Сусрет са породицама расељених у сарадњи са америчком амбасадом и представником БПРМ-а организовало је удружење "Божур", једна од чланица Уније.

Том приликом новинари су разговарали са породицом **Славка Мирковића**, расељеног лица из Малог Ђурђевица (општина Клина), тренутно смештеној у Смедеревској Паланци, као и са породицама **Ненада Сташића** и **Бранислав Живковића**, прогнаним из Дреновца и Истока.

Новинари из приштинских медија том приликом упознати су са њиховом великом жељом за повратком, као и са проблемима са којима се сусрећу у остваривању те своје жеље.

Славица Милуновић

ЧОВЕК ЈЕ ЧОВЕКУ СВЕТИЊА

Када је почетком деведесетих дошло до промена и на овим просторима, запитао сам у разговору једног пријатеља: „Зашто се не донесу закони о декомунизацији?“ Пријатељ, коме и занимање тражи одређену дозу ироније, одговорио је противпитањем: „А ко би се, онда, бавио политиком?“

При томе сам имао на уму Потсдамску конференцију 1945. на којој су се састале вође три најутицајније силе - Јосиф В. Стаљин, Хари Труман и Винстон Черчил (како је Черчил био изгубио на изборима, заменио га је победник - Клемент Атли). Конференција је имала за циљ како да управља побеђеном Немачком, као и да установи послератни поредак и мировне преговоре.

Управљање окупираном Немачком подразумевало је да мора да се изврши демилитаризација, денацификација, демократизација и декартелизација.

Денацификација (немачки *Entnazifizierung*) представља процес у коме друштво, култура, новинарство, правосуђе и политика у Немачкој треба да се ослободе свих остатака нацистичког режима. У пракси денацификација није била ограничена само на Немачку и Аустрију, већ је обухватала и сваку европску земљу са јаком нацистичком или фашистичком партијом, као што је то било у Француској, Холандији или Норвешкој.

Дакле, појам денацификације се односио на ослобађање од утицаја две тоталитаристичке струје – нацистичке и фашистичке. На ослобађање од треће струје – комунистичке – није се ни смело мислити у присуству Јосифа В. Стаљина.

ГНЕВ

Као што рече један писац, прва реч западне литературе је **гнев**: „Гњев ми, богињо пјевај, Ахилеја, Пелеју сина“. Неколико векова после Хомера, други један стари мудри писац каже о гневу да је то једина страст која у трену може да захвати целу нацију: „Нема тог народа који је цео горео љубављу за једном женом, државе која је сву своју наду ставила на новаца или добитак... само бес сналази одједном целе заједнице“.

Оно што је заједничко античкој тиранији, римском цезаризму, средњовековним светим ратовима и тоталитарним режима модерног доба је владавина заснована на страху, бесу и мржњи. Калигула је то сажео: **Oderint dum metuant** - Нека ме мрзе, али нека се плаше.

Имајући у виду да се при денацификацији посебна пажња обратила на кул-туру и новинарство, јасно је да је и при паду комунизма пажња морала да се обрати на исте области. Јер, мора се рачунати са одређеном инерцијом и одређеним временом да се човек ослободи макар речника карактеристичног за повлађивање том типу власти.

„Говор мржње је својеврсни вербални феномен и почива на једном једноставном механизму. Наиме, то су две групе, јасно разграничене: једну чинимо ми који смо добри, патриоти, жртве завере, предмет зависти, а другу групу чине они који су зли, завидљивци, смрдљароши, непријатељи... То је општа шема која важи за говор мржње као општу појаву у свим временима и свим приликама. Оно што се мења је, наравно, садржина те две категорије, које, иначе, остају јасно разграничене. Нема прелазних облика, нема компромиса, јер, за њих говор мржње не зна“, каже др Ранко Бугарски.

Он даље каже: „Патриоте‘ и ‘обновитељи‘ ратом порушене земље настоје да својим вокабуларом што више омаловаже, увреде, оклеветају и дискредитују другу страну, оптужујући их да шире ‘страх, панику и дефетизам‘. Идентификујући опозиционе странке и медије

који нису под контролом државе као актуелне противнике, режим најчешће употребљава језик мржње кад говори о њима. Свеједно да ли то ради кроз директно обраћање политичара јавности, путем страначких саопштења или преко новинарских текстова (најчешће коментара и колумни) у гласилима које контролише власт.“

Ова земља (некадашња СФРЈ) и њени социјалистички суседи чинили су ендемско подручје говора мржње. У нашем најближем сећању су догађаји деведесетих када је овај неговор достигао врхунац. Потребно је време, воља и напор да се он победи. Још нам пред очима нестају стотинама година старе цркве, манастири, нестају, јер припадају „другима“. Нема више цркве Богородице Одигитрије у Муштушту, ни Зочишта, запаљена је Богородица Љевишка и многе ине.

Руше се споменици. Преименују улице. Нема споменика Вуку Караџићу. Ни улице. Сада носе име неког локал-хероја. Има у томе ироније, горке ироније.

На Богородици Љевишкој је био Хафисов стих: „Зеница ока мога, лепоти твојој је гнездо“

У Зочишту, код Св. Бесребреника Козме и Дамјана тискали су се и они других вера. А Вук Караџић?

Први је скупљао и албанске народне песме. Сакупио их је, у први мах, десетак и написао: „Казивао ми је Довица Обадовић из села Ђураковца наије Пећске.“

БРАЋАЊЕ УНАЗАД

Али није ту крај оваквих чинова и говора мржње. Ту је искорачио, наравно уназад и вратио се својим драгим учитељима тоталитарних схватања извесни г. Сејди Весели, албански новинар у једном од митровачких гласила, користећи најцрњи коминтерновско-стаљинистички вокабулар:

- великосрбин Артемије Радосављевић (у даљем тексту Марко Радосављевић);
- његови ученици, блиски сарадници Слободана Милошевића;
- присуство у САД овог сејача мржње међу народима не чини част ни самој америчкој држави, с обзиром да се великодушност америчке администрације према овој „личности“ и личностима сличним њему са територије Србије, који још увек имају окупаторске претензије према Косову;
- Такође, протоколарни пријем Марка Радосављевића у својству високог великодостојника Српске православне цркве којег је примио господин Давид Дуфу, представник Хришћанске амбасаде у Вашингтону, не служи на част хришћанској вери уопште, а православној посебно!
- реактивирање наоружаних парамилитарних фаланги унутар територије Косова, у српским енклавама...

Није ово крај списка бесмислица. Има их на претек у његовом тексту.

Поштовани г. Весели требало би да се сети шта се десило са онима који су користили такав речник. Пропали су.

А ако се на почетку писане западне речи налази реч гнев, не значи да са њом треба и да заврши. У међувремену, много је било оних који су схватили њену погубност. Зато су и рекли:

“Homo sacra res homini. - Човек је човеку светиња!”

ОБЈЕКТИВ

*Долазак и предаја кључева новоизграђене куће у селу Бостане, општина Ново Брдо, јул 2006. године
Љубинка Николић, Радмила Вулићевић, Мирна Николић и Ева Кицлер*

Ковраге, јул 2006. године

Радоје Питулић пред разрушеном кућом, Ковраге, јул 2006. год.

Како даље? Шефћет Кући, општински службеник за повратак и учесници "Иди-види" посете, Мовљане, јул 2006. године

Почетак радова на изградњи нових темеља, Љуг, јул 2006. године

ЈОАКИМ РИКЕР НОВИ ШЕФ UNMIK-A

„Очекујем да ћу бити последњи шеф UNMIK-a на Косову. Зато је важно нагласити да UNMIK има све кључне надлежности док траје Резолуција 1244. Савета безбедности. Ова веома важна мисија од сада ће бити фокусирана за крај мандата и на припреме за пренос надлежности на власти и на будућу међународну мисију која ће бити дефинисана предстојећим договором о статусу”, изјавио је Јоаким Рикер, непосредно након именованја на ову функцију.

Генерални секретар Уједињених нација Кофи Анан, именован је Јоакима Рикера, немачког дипломату за шефа UNMIK-a. По завршетку мандата Сорена Јесен-Петерсена, два месеца на челу UNMIK-a налазио се његов дотадашњи заменик, Стивен Шук.

Нови шеф Мисије на Косову најавио је да ће подржати настојања да се решење за будући статус Покрајине пронађе до краја године и да ће се концентрисати на развој стабилних институција уз учешће представника мањина, као и на осигурање повољних услова за економски развој.

да успостави контакт са мањинама, више него икада. Истовремено, апелујем на све мањине, наравно, посебно на косовске Србе, на целу српску заједницу, да узме учешће у раду институција Косова. Имам поверење у будућност Косова, а будућност је већ започела. И ми смо сви део ње”, изјавио је том приликом Јоаким Рикер.

Да подсетимо, пре Јоакима Рикера, функцију шефа UNMIK-a, обављали су Француз Бернард Кушнер, Данац Ханс Хакеруп, Немац Михаил Штајнер, Финац Хари Холкери и Данац Сорен Јесен-Петерсен.

Шеф UNMIK-a има четири заменика који се налазе на челу одсека Мисије УН - за полицију и правосудје, за цивилну администрацију, за изградњу институција и за економију и обнову. Поред тога има и једног главног заменика који је до сада увек био представник САД.

ДУГО НА БАЛКАНУ

У последњих пет година, биографија Јоакима Рикера везана је за подручје Балкана. Био је заменик Високог представника међународне заједнице у БиХ од маја 2001. до јуна 2002. године. На том месту његова дужност биле су финансије. На Косову је од 2005. године. У администрацији бившег шефа UNMIK-a Сорена Јесена Петерсена био је задужен за реконструкцију и економски развој. Јоаким Рикер 1. септембра званично ступа на дужност шефа UNMIK-a.

„Мањинским заједницама на Косову потребна су посебна уверавања. Већинско становништво има обавезе и одговорност

АНГЕЛИНА МАРКОВИЋ - ИЗВРШНИ СЕКРЕТАР УНИЈЕ

Управни одбор Уније, на својој седници одржаној у јулу месецу, на место извршног секретара ове организације именован је Ангелину Марковић, дипломирану правницу.

Марковићева је на ову функцију ступила 1. августа, а ширу информацију о томе објавићемо у наредном броју Билтена Уније.

Чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка, Првог српског устанка 109, тел. 026-313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије - Београд, Скадарска 40а/II, тел.: 011/322-99-18, e-mail: gkim@eunet.yu, www.glaskim.co.yu

Завичај за повратак - Крагујевац, Душана Дугалића 47, тел. 034/333-219; 034/361-404, e-mail: zavicpro@infosky.net

Зора - Светог Саве 6- Беране, Тел/факс: 087/234-200, e-mail: zora_nvo@cg.yu

Југ - Краљево, Цара Душана 27/39, тел. 036/323-220, факс. 036/320-430, моб. 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола - Ресавска 33- Београд, Тел/факс: 011/32-32-620, e-mail: svnikola@scnet.yu

Свети Спас - Београд, Балканска 25, тел. 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.yu, www.svetispas.org

Срећна породица - Ниш, Душанов Базар, купола, локал 223, тел. 018/257-184, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Центар за правну заштиту - Београд, Балканска 25, Тел/Факс: 011/2686-161, e-mail: rprotect@eunet.yu

Центар за хумане ресурсе - Сутјеска 318/е Котеж – Београд, Тел/фах 011/ 715-762, e-mail: chrbgd@eunet.yu

Унија - Канцеларија у Београду - Трг Николе Пашића 9/7, тел: 011/3398-705 , e-mail: unijakm@eunet.yu, www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану - Бубе Михајловић 66, тел: 028/665-150, e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu